

Briuselis, 2020 03 13
COM(2020) 112 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS CENTRINIAM BANKUI, EUROPOS
INVESTICIJŲ BANKUI IR EURO GRUPEI**

Suderintas ekonominis atsakas į COVID-19 protrūkį

1. ĮVADAS

Dėl koronaviruso, COVID-19, piliečiai, visuomenės ir ekonomika atsidūrė ekstremalioje didelio pavojaus visuomenės sveikatai situacijoje. Išplitusi iš Kinijos pandemija dabar sukelia infekcinius susirgimus visose valstybėse narėse. Daugiausiai kenčia Italija, tačiau susirgimų skaičius didėja visose valstybėse narėse ir situacija sparčiai kinta. Gyventojams ir visuomenėms pandemija yra sunki našta, o sveikatos priežiūros sistemos dėl jos patiria didžiulį spaudimą. Privalome duoti atsaką kartu, kad sulėtintume jos plitimą, padidintume savo sveikatos priežiūros sistemų atsparumą, kad jos padėtų tiems, kuriems to reikia, ir pasistūmėtume jos moksliniuose tyrimuose ir plėtoje.

Be didelio socialinio poveikio ir žmogiškosios dimensijos, koronaviruso protrūkis yra didžiulis sukrėtimas ES ekonomikai, todėl reikia ryžtingo suderinto ekonominio atsako. Virusų plitimas lemia pasaulinių tiekimo grandinių sutrikimus, finansų rinkų nestabilumą, vartotojų paklausos sutrikimus ir daro neigiamą poveikį pagrindiniams sektoriams, pavyzdžiui, kelionių ir turizmo. Palyginti su vasario mėn. viduriu, Europos vertybinių popierių rinkos nukrito maždaug 30 % – tai yra didžiausias mėnesinis sumažėjimas nuo 2008 m. finansų krizės pradžios, ir netikrumas dėl to, kaip protrūkis kės ateinančiomis savaitėmis ir mėnesiais, išlieka didelis.

Tik solidariai ir visos Europos mastu suderintais sprendimais galėsime veiksmingai suvaldyti šią ekstremalią pavojaus visuomenės sveikatai situaciją. Šalys, regionai, miestai ir piliečiai turi būti solidarūs, kad suvaldytume viruso plitimą, padėtume pacientams ir kovotume su neigiamomis ekonominėmis pasekmėmis. Tam reikia pagrindinių priemonių rinkinio ir nuoseklaus ir aiškaus bendro požiūrio. **Labai svarbu, kad visi susiję subjektai glaudžiai bendradarbiautų.**

Komisija visapusiškai panaudos visas savo turimas priemones, kad įveiktų iškilusius sunkumus. Be koordinavimo ir konsultavimo pastangų ir veiksmų viruso plitimui suvaldyti, Komisija imasi priemonių, kad šalintų ir švelnintų socioekonominis pandemijos padarinius. To siekiant svarbu užtikrinti bendrosios rinkos vientisumą, o žvelgiant plačiau – išsaugoti gamybos ir platinimo vertės grandines ir taip užtikrinti, kad mūsų sveikatos sistemos būtų aprūpintos būtinomis prekėmis. Svarbu remti žmones ir užtikrinti, kad pandemija neproporcingai nepaveiktų pajamų ir darbo vietų. Svarbu remti įmones, visų pirma mažąsias ir vidutines įmones (MVI). Taip pat svarbu užtikrinti mūsų finansų sektoriaus likvidumą ir kovoti su gresiančia recesija, imantis veiksmų visais lygmenimis. Galiausiai, svarbu sukurti sistemą, kuria remdamosi valstybės narės galėtų veikti ryžtingai ir suderintai. Trumpai tariant – svarbu pasirengti, kad po ekonominio sukrėtimo galėtume greitai atsigauti.

Šiame komunikate išdėstomas Komisijos tiesioginis atsakas, kaip sušvelninti COVID-19 poveikį ekonomikai. Nors aprašytomis priemonėmis, apie kurias šiandien paskelbta, sprendžiami aktualiausi uždaviniai, turime suvokti, kad padėtis kas dieną kinta. Komisija glaudžiai bendradarbiaus su Europos Parlamentu, Taryba, Europos investicijų banku (EIB) ir valstybėmis narėmis, kad šios priemonės būtų greitai įgyvendintos, ir yra pasirengusi prireikus imtis bet kokių tolesnių iniciatyvų. Komisija taip pat remia tarptautinį atsaką, kad būtų šalinami pandemijos socioekonominiai padariniai pasauliniu mastu, naudodamasi daugiašale sistema ir daugiausia dėmesio skirdama šalims partnerėms, kurių sveikatos sistemos yra pažeidžiamos.

2. SOCIOEKONOMINIAI PADARINIAI

COVID-19 pandemija yra didžiulis sukrėtimas pasaulio ir Europos ekonomikai. Jau šiandien Europos ekonomika patiria didelį neigiamą poveikį: jis bus juntamas bent jau pirmąjį šių metų pusmetį ir galbūt ilgiau, jeigu suvaldymo priemonės nebus veiksmingos¹. Dėl COVID-19 realiojo BVP augimas 2020 m. gali nukristi gerokai žemiau nulio arba jo vertė gali būti net labai neigiama, todėl siekiant sušvelninti ekonomines pasekmes, labai svarbus suderintas ES institucijų ir valstybių narių ekonominis atsakas.

Šis sukrėtimas ekonomiką paveikia įvairiai:

- kaip pirminio užsikrėtimo Kinijoje sukeltas sukrėtimas pirmąjį 2020 m. ketvirtį;
- kaip dėl darbuotojų neišėjimo į darbą ir sutrikusių tiekimo grandinių sutrikusios pasiūlos sukeltas sukrėtimas Europos ir pasaulinei ekonomikai;
- kaip dėl mažesnės vartotojų paklausos ir netikrumo neigiamo poveikio investicijų planams sutrikusios paklausos sukeltas sukrėtimas Europos ir pasaulio ekonomikai ir kaip likvidumo apribojimų poveikis įmonėms.

Sukrėtimas bus laikinas, tačiau reikia dirbti išvien, kad užtikrintume, kad jis būtų trumpas ir kuo labiau apribotas ir nepadarytų nepataisomos žalos mūsų ekonomikai. Ateityje neigiamų perspektyvų mastas priklausys nuo tam tikrų parametų, pavyzdžiui, svarbiausių medžiagų pasiūlos trūkumo, suvaldymo priemonių veiksmingumo, gamybos prastovų ES, įmonių ir viešojo administravimo institucijų prarastų darbo dienų ir paklausos poveikio (pvz., judumo apribojimų, kelionių atšaukimo).

Valstybės narės turi būti budrios ir naudoti visas Sąjungos ir nacionaliniu lygmeniu turimas priemones, kad išvengtų, jog dėl dabartinės krizės bus prarastas ypatingos svarbos turtas ir technologijos. Tai apima tokias priemones, kaip nacionalinės patikimumo patikros ir kitos su saugumu susijusios priemonės. Komisija konsultuos valstybes nares prieš pradėdant taikyti Tiesioginių užsienio investicijų tikrinimo reglamentą.

COVID-19 plinta ir paveikia didelę gyventojų dalį visame pasaulyje ir valstybėse narėse, o poveikis ekonomikai yra didžiulis ir kas dieną didėja. Poveikis juntamas visoje ekonomikoje, visų pirma tokiose situacijose, kai būtina izoliuotis, kad būtų išvengta pandemijos plitimo. Priemonės, kurių imamasi virusui suvaldyti vietos ir nacionaliniu lygmenimis, gali paveikti ir pasiūlą, ir paklausą. Visų pirma priemonės, kurias valstybės privalo įgyvendinti, kad suvaldytų virusą, lemia neigiamą paklausą, o tai neigiamai paveikia asmeninį, profesinį ir socialinį gyvenimą. Šiandien labiausiai nuo to kenčia sveikatos, turizmo, transporto, visų pirma oro transporto, sektoriai.

COVID-19 pandemija daro poveikį pasaulinėms finansų rinkoms. Vasario mėn. pabaigoje dėl suaktyvėjusių pastangų užsitikrinti saugumą smarkiai nukrito pasaulinės nuosavybės vertybinių popierių rinkos ir kitos rūšies didelės rizikos turto rinkos. Tuo pačiu metu, padidėjus paklausai, padidėjo saugaus turto kainos: JAV išdo ilgalaikių obligacijų (saugaus finansinio turto blogiausiu atveju) pelningumas smarkiai nukrito. Visame pasaulyje nukrito visų rūšių akcijų kainos. Pažeidžiamesnių valstybių narių vyriausybės obligacijų pajamingumo skirtumai padidėjo. Neinvesticinio reitingo įmonės obligacijų pelningumas padidėjo.

---

¹Žr. I priedą.

Atsižvelgiant į COVID-19 makroekonominį ir finansinį poveikį, ekonominės politikos atsako reikėtų imtis ryžtingai ir suderintai, kad būtų pasiekti šie tikslai:

- Padėti gelbėti gyvybes. Užtikrinti lėšas, kurių reikia būtinoms prekėms įsigyti ir investuoti, siekiant suvaldyti pandemiją ir teikti gydymą.
- Užtikrinti, kad darbuotojai Europoje (įskaitant savarankiškai dirbančius asmenis) būtų apsaugoti nuo pajamų praradimo, o labiausiai nukentėjusios įmonės (ypač MVĮ) ir sektoriai gautų reikiamą paramą ir turėtų finansinį likvidumą.
- Sušvelninti poveikį visai ekonomikai, visapusiškai pasinaudojant visomis turimomis ES priemonėmis ir lanksčia valstybių narių veiksams skirta ES sistema.

3. SOLIDARUMO BENDROJOJE RINKOJE UŽTIKRINIMAS

3.1. MEDICINOS REIKMENŲ TIEKIMAS

Bendroji rinka yra Europos Sąjungos ašis. Krizės laikotarpiu bendroji rinka yra solidarumo priemonė, užtikrinanti, kad būtiniausios prekės, reikalingos ligos protrūkiui mažinti, pasiektų visus, kuriems jų reikia. Bendroji rinka užtikrina šių prekių prieinamumą visoje ES ir taip padeda apsaugoti mūsų sveikatą. Vienašaliai nacionaliniai laisvo būtiniausių sveikatos priežiūros sistemų prekių judėjimo apribojimai sudaro esminių kliūčių ir smarkiai veikia valstybių narių pajėgumą suvaldyti COVID-19 protrūkį.

Labai svarbu, kad nacionalinėmis priemonėmis būtų siekiama pagrindinio sveikatos apsaugos tikslo laikantis Europos solidarumo ir bendradarbiavimo principų. Kai kurios valstybės narės jau priėmė arba rengia nacionalines priemones, kuriomis daromas poveikis asmeninių apsaugos priemonių, kaip antai apsauginių akinių, veido kaukių, pirštinių, operacinių chalātų ir kombinezonų, taip pat vaistų eksportui. Dėl šių priemonių kyla pavojus, kad tokios būtiniausios prekės nepasieks tų, kuriems jų labiausiai reikia, visų pirma sveikatos priežiūros darbuotojų, vietos pagalbos grupių ir pacientų nukentėjusiose vietovėse visoje Europoje. Šios priemonės lemia domino efektą: valstybės narės imasi veiksmų, kad sumažintų priemonių, kurių ėmėsi kitos valstybės narės, poveikį.

Per trumpą laiką apribojimai pradėti taikyti vis įvairesniems produktams, pradedant asmeninėmis apsaugos priemonėmis, o visai neseniai ir vaistams. Nustatant eksporto apribojimus neatsižvelgiama į integruotas tiekimo grandines. Dėl jų atsiranda būtiniausių prekių gamybos kliūčių, nes iš tam tikrų valstybių narių uždrausta išvežti žaliavas. Apribojimai trikdo logistikos ir platinimo grandines, kurios priklauso nuo centrinių sandėlių. Jie skatina atsargų kaupimą tiekimo grandinėje. Galiausiai dėl apribojimų vėl atsiranda vidaus sienos tokiu metu, kai labiausiai reikalingas valstybių narių solidarumas.

2 priede valstybėms narėms pateikiamos gairės, kaip įdiegti tinkamus kontrolės mechanizmus, kad būtų užtikrintas tiekimo saugumas visoje Europoje². Pagal Sutartį valstybėms narėms leidžiama tam tikromis griežtomis sąlygomis nukrypti nuo bendrosios rinkos taisyklių. Kiekviena nacionalinė ribojamoji priemonė, kurios imamasi pagal SESV 36 straipsnį siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir gyvybę, turi būti pagrįsta, t. y. tinkama, būtina ir proporcinga tokiems tikslams, ir kartu užtikrinti pakankamą tiekimą atitinkamiems asmenims, užkertant kelią būtiniausiomis laikomų prekių, pavyzdžiui, asmeninių apsaugos priemonių, medicinos priemonių ar vaistų, stygiaus atsiradimui ar didėjimui. Apie visas planuojamas nacionalines priemones, kuriomis ribojama prieiga prie medicinos ir apsaugos priemonių, turi būti pranešta Komisijai, o ji apie tai praneš kitoms valstybėms narėms.

---

² Žr. 2 priedą.

Priemonės, apie kurias iki šiol pranešta Komisijai, buvo įvertintos siekiant užtikrinti, kad būtiniausios prekės pasiektų tuos, kuriems jų labiausiai reikia. Komisija šiuos atvejus laiko prioritetiniais ir padeda valstybėms narėms ištaisyti tokių priemonių trūkumus. Jei valstybės narės nepakankamai pritaikys savo taisykles, Komisija imsis teisinių veiksmų.

Kai kuriomis nacionalinėmis priemonėmis užkertamas kelias būtinausių prekių eksportui į trečiąsias valstybes, siekiant svarbiausio tikslo – išsaugoti ES sveikatos priežiūros sistemų gyvybingumą. Jei eksportas į trečiąsias valstybes pakenktų ES gebėjimui reaguoti į COVID-19 protrūkį, Komisija gali imtis veiksmų ir įdiegti tam tikrų produktų eksporto leidimų sistemą.

Komisija imasi visų būtinų priemonių, kad užtikrintų pakankamą apsaugos priemonių tiekimą visoje Europoje. Atsižvelgdama į dabartinį pasaulinį prekių stygių, Komisija kartu su 26 valstybėmis narėmis skubos tvarka pradėjo bendrą viešųjų pirkimų procedūrą. Kaip papildomą apsauginę sąlygą Komisija priima priemonę pagal Sąjungos civilinės saugos mechanizmą (rezervą „rescEU“), kad Sąjunga galėtų tokios įrangos įsigyti. Dėl šių veiksmų pirmieji pirkimai galėtų įvykti balandžio mėn. pradžioje, jei valstybės narės tam pritartų. Komisija taip pat teikia rekomendaciją dėl atitikties vertinimo ir rinkos priežiūros procedūrų COVID-19 sąlygomis. Tai visų pirma leis padidinti tam tikrų rūšių priemonių, pavyzdžiui, vienkartinį veido kaukių, tiekimą.

Labai svarbu veikti išvien siekiant atvirai ir skaidriai užtikrinti medicininių apsaugos priemonių ir vaistų gamybą, kaupimą, prieinamumą ir racionalų vartojimą Europos Sąjungoje. Komisija susisiekė su tiekėjais, kad įvertintų prekių stygių, ir paprašė jų nedelsiant padidinti gamybą. Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir Europos vaistų agentūra Komisija taip pat įsteigė vykdomąją iniciatyvinę grupę galimam vaistų stygiui dėl COVID-19 stebėti. Be to, pasitelkusi Medicinos priemonių koordinavimo grupę ji stebi padėtį, be kita ko, susijusią su įvairių diagnostikos priemonių prieinamumu ir veikimu, taip pat bendradarbiavimu įvairių nacionalinių diagnostinių tyrimų metodų klausimais.

3.2. TRANSPORTAS

COVID-19 protrūkis taip pat daro didelį poveikį mūsų transporto sistemoms. Europos tiekimo grandinės yra glaudžiai susijusios. Šios jungtys palaikomos naudojant platų krovinių vežimo paslaugų tinklą. Dėl šių prekių srautų pertrūkių patiriama didelių ekonominių nuostolių.

Protrūkis jau smarkiai paveikė tarptautinę ir Europos aviacijos pramonę. Padėtis kasdien toliau blogėja. Manoma, kad ateinančiomis savaitėmis eismas toliau mažės. Siekdama sušvelninti protrūkio poveikį, Komisija siūlo tikslinius teisės aktus, kuriais oro transporto bendrovės būtų laikinai atleistos nuo ES teisėje nustatytų laiko tarpų naudojimo įpareigojimų. Kai ši laikina priemonė įsigalios, oro transporto bendrovės galės koreguoti savo pajėgumus atsižvelgdamos į dėl protrūkio sumažėjusią paklausą.

Sausumos tiekimo grandinėms didelį poveikį padarė draudimas kirsti sausumos sienas arba apribojimai vairuotojams įvažiuoti į tam tikras valstybes nares. Tai turi įtakos visoms prekėms, bet labiausiai – ypatingos svarbos žaliavoms ir greitai gendančioms prekėms, o kadangi didžioji dauguma šio sektoriaus įmonių yra MVĮ, šį poveikį jos skaudžiai pajuto iš karto.

Visų rūšių transporto klausimais Komisija bendradarbiauja su valstybėmis narėmis ieškodama būdų, kaip užtikrinti ekonominį tęstinumą, prekių srautą ir tiekimo grandinę, sudaryti sąlygas būtinam keliavimui, taip pat vidaus rinkos veikimui ir transporto saugai.

3.3. TURIZMAS

Spaudimas ES turizmo sektoriui yra beprecedentis. Sektorius susiduria su smarkiu iš užsienio atvykstančių asmenų skaičiaus mažėjimu (pavyzdžiui, turistai iš Amerikos, Kinijos, Japonijos ir Pietų Korėjos masiškai atšaukia užsakymus, o naujų užsakymų pateikia daug mažiau). Jam poveikį taip pat daro sulėtėjęs keliavimas ES ir šalies viduje, visų pirma dėl stiprėjančio ES piliečių nenoro keliauti ir nacionalinių ir (arba) regioninių prevencinių saugos priemonių. Šis bendras turizmo ir komandiruočių sumažėjimas daro ypač didelį poveikį šiame sektoriuje dirbančioms MVĮ. Padėtis blogėja dėl kelionių ES ir šalies viduje (atitinkančių 87 % atvykstančių turistų srauto) sutrikimo nuo vasario mėn. pabaigos. Ypač nukentėjo prekybos mugių ir kongresų sektorius: 2020 m. 1-ąjį ketvirtį Europoje atšaukta arba atidėta daugiau kaip 220 renginių. Vis didesnę spaudimą dėl COVID-19 protrūkio ir pastangų suvaldyti šio viruso plitimą patiria ir kiti susiję sektoriai, pavyzdžiui, maisto ir gėrimų paslaugų, taip pat švietimo ir kultūrinės veiklos sektoriai.

Palaikydama ryšius su valstybėmis narėmis, tarptautinėmis valdžios institucijomis ir pagrindinėmis ES profesinėmis asociacijomis Komisija stebi padėtį ir koordinuoja paramos priemones.

4. ES BIUDŽETO IR EUROPOS INVESTICIJŲ BANKO GRUPĖS MOBILIZAVIMAS

4.1. LIKVIDUMO PRIEMONĖS. PARAMA ĮMONĖMS, SEKTORIAMS IR REGIONAMS

Kad būtų lengviau teikti neatidėliotiną pagalbą labai nukentėjusioms MVĮ, **bus naudojamos ES biudžete numatytos likvidumo rėmimo priemonės**, papildysiančios nacionaliniu lygiu taikomas priemones.

Artimiausiomis savaitėmis iš ES biudžeto bus skirta 1 mlrd. EUR garantija Europos investicijų fondui (EIF), siekiant paremti maždaug 8 mlrd. EUR apyvartinio kapitalo finansavimo priemonę ir padėti bent 100 tūkst. Europos MVĮ ir mažų vidutinės kapitalizacijos įmonių³.

Parama bus teikiama per esamas EIF programų, kuriomis remiamos investicijos, priemonės. Laikantis taikomuose teisės aktuose nustatytų ribų, skolinimas bus perorientuotas į paskolas apyvartiniam kapitalui, kurių grąžinimo terminas bus 12 mėnesių ar ilgesnis. Visų pirma bus padidintos paskolų garantijos pagal programą COSME (ES mažųjų ir vidutinių įmonių konkurencingumo programą) ir programoje „Horizontas 2020“ numatytos MVĮ garantijos pagal iniciatyvą „InnovFin“, kad bankai galėtų teikti tarpinį finansavimą labai mažoms įmonėms, MVĮ ir mažoms vidutinės kapitalizacijos įmonėms. Per ateinančias savaites šioms priemonėms bus papildomai skirta 750 mln. EUR iš Europos strateginių investicijų fondo (ESIF). Be to, kaip dar vieną specialią priemonę ESIF skirs EIF dar 250 mln. EUR, kad bendromis pastangomis su ES nacionaliniais skatinamojo finansavimo bankais ir institucijomis būtų galima greitai pradėti teikti paramą MVĮ.

---

³ Parama bus teikiama iš toliau nurodytų šaltinių ir naudojama taip:

- 500 mln. EUR suma pagal ESIF ES garantiją bus skirta COSME paskolų garantijoms; suma bus galima pradėti naudoti per ateinančias savaites;
- 100 mln. EUR suma pagal ESIF ES garantiją bus skirta MVĮ garantijoms pagal „InnovFin“; suma bus galima pradėti naudoti per ateinančias savaites;
- 250 mln. EUR suma, kuria jau galima naudoti pagal ESIF infrastruktūros ir inovacijų liniją, bus perskirstyta MVĮ skirtoms priemonėms remti, kai įmanoma, derinant veiksmus su ES nacionaliniais skatinamojo finansavimo bankais ir institucijomis;
- 150 mln. EUR suma pagal ESIF MVĮ liniją bus perskirstyta iš priemonių, kuriomis remiamos konkrečios ilgesnės trukmės intervencinės priemonės, trumpesnės trukmės ir greitesnio poveikio veiksmams.

Be to, siekiant palengvinti šių įmonių finansams tenkančią naštą, pagal tas pačias priemones nukentėjusioms įmonėms bus taikomos kredito atostogos, t. y. leidimas atidėti paskolų grąžinimą. Valstybės narės raginamos visapusiškai naudotis esamomis struktūrinių fondų finansinėmis priemonėmis, kad patenkintų finansavimo poreikius ir kuo geriau pasinaudotų struktūriniais fondais, prireikus pasitelkdamos naujas finansines priemones. Komisija pasirengusi padėti valstybėms narėms vykdyti šios srities veiksmus.

Komisija, toliau glaudžiai bendradarbiaudama su EIB grupe ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banku, ragins šias institucijas nedelsiant imtis veiksmų ir teikti pirmenybę sektoriams, produktams ir priemonėms, kuriais nukentėjusioms įmonėms būtų teikiama veiksmingiausia ir paveikiausia parama, ir prašys jų glaudžiai koordinuoti veiksmus su kitais partneriais, kad būtų reaguojama į besikeičiančius įvykius.

LIKVIDUMO SRAUTO Į EKONOMIKĄ IŠLAIKYMAS. BANKŲ SEKTORIUS

Bankų sektoriui tenka labai svarbus vaidmuo kovojant su COVID-19 protrūkio padariniais – išlaikyti kreditų srautą į ekonomiką. Jei banko kreditų srautas bus labai apribotas, ekonominė veikla staigiai sulėtės, nes įmonėms bus sunku atsiskaityti su savo tiekėjais ir darbuotojais. Pastaraisiais metais buvo labai pagerėję bankų kapitalo pakankamumo rodikliai: bankai yra mažiau įsiskolinę, o jų priklausomybė nuo kartais nepastovaus trumpalaikio finansavimo sumažėjo.

Bankų likvidumas turi būti pakankamas, kad jie galėtų skolinti savo klientams. Komisija atkreipia dėmesį į 2020 m. kovo 12 d. paskelbtus ECB sprendimus dėl pinigų politikos.

Bankai turi turėti galimybę pasinaudoti šiuo papildomu likvidumu, kad prireikus galėtų teikti naujus kreditus įmonėms ir namų ūkiams. Komisija atkreipia dėmesį į kovo 12 d. priimtus Bendro priežiūros mechanizmo ir Europos bankininkystės institucijos (EBI) pareiškimus dėl veiksmų, kuriais siekiama sumažinti COVID-19 poveikį ES bankų sektoriui, ir prašo kompetentingų institucijų laikytis suderinto požiūrio ir išsamiau nurodyti, kaip geriausiai pasinaudoti ES sistemoje numatytu lankstumu.

Remdamosi ES sistema nacionalinės vyriausybės prireikus gali skirti paramą bankams suteikdamos valstybės garantijas, jeigu bankai patys patiria sunkumų gauti lėšų. Nors nėra duomenų, kad bankai šiuo metu susiduria su likvidumo apribojimais, kai kurie bankai galėtų patekti į tokią padėtį, jei krizė labai paaštrėtų. Jeigu taip nutiktų, tie bankai nebūtų toliau pajėgūs skolinti ekonomikai.

Pagalba, kurią valstybės narės teikia bankams pagal SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktą, kad kompensuotų tiesioginę žalą, patirtą dėl COVID-19 protrūkio (žr. pirmiau pateiktą išsamesnį paaiškinimą), nėra siekiama išsaugoti ar atkurti įstaigos ar subjekto gyvybingumą, likvidumą ar mokumą. Todėl pagalba nebūtų laikoma nepaprastąja viešąja finansine parama.

4.2. POVEIKIO UŽIMTUMUI MAŽINIMAS

Kai nutrūksta gamyba arba sumažėja pardavimas, reikia imtis konkrečių priemonių siekiant sumažinti poveikį užimtumui – asmenims ir labiausiai nukentėjusiems sektoriams. Jei įmanoma, turime apsaugoti darbuotojus nuo nedarbo ir pajamų praradimo, nes jie neturėtų nukentėti nuo šio protrūkio. Sutrumpinto darbo laiko sistemų taikymas kai kuriose valstybėse narėse akivaizdžiai veiksmingas: galima laikinai sutrumpinti darbo laiką ir kartu paremti darbuotojų pajamas. Šiuo metu tokią sistemą vienu ar kitu pavidalu taiko 17 valstybių narių. Būtų naudinga šias sistemas išplėsti visoje ES. Be to, namų ūkių pajamas gali padėti remti laikinas ligos pašalpos pratęsimas arba bedarbio pašalpų mokėjimo tvarkos pakeitimai. Poveikį galėtų sumažinti ir nuotolinio darbo skatinimas.

ES yra pasirengusi, kai įmanoma, padėti valstybėms narėms mažinti poveikį darbuotojams. Ji jau padeda joms užkirsti kelią nedarbui ir jį mažinti, pavyzdžiui, per ES struktūrinius fondus, įskaitant Europos socialinį fondą, ir naują Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvą, kaip nurodyta toliau.

Be to, Komisija paspartins savo pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl Europos nedarbo perdraudimo sistemos rengimą. Šia iniciatyva siekiama remti dirbančiuosius ir apsaugoti tuos, kurie neteko darbo dėl didelių sukrėtimų, taip pat sumažinti spaudimą nacionaliniams viešiesiems finansams – taip stiprinti socialinį Europos aspektą ir didinti jos sanglaudą. Šia sistema visų pirma būtų siekiama paremti nacionalinę politiką, kurios tikslas – išsaugoti darbo vietas ir įgūdžius, pavyzdžiui, taikant sutrumpinto darbo laiko sistemas, ir (arba) palengvinti bedarbių perėjimą iš vienos darbo vietos į kitą.

4.3. ATSAKO Į KORONAVIRUSO GRĖSMĘ INVESTICIJŲ INICIATYVA

Pagal šiandien pasiūlytą **Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvą** Komisija siūlo COVID-19 protrūkiui skirti 37 mlrd. EUR sanglaudos politikos lėšų ir jas visiškai panaudoti 2020 m. taikant išimties ir pagreitintas procedūras.

Tuo tikslu Komisija siūlo šiais metais nevykdyti savo pareigos reikalauti, kad valstybės narės grąžintų likusias Europos struktūrinių ir investicinių fondų išankstinio finansavimo lėšas. Tai yra maždaug 8 mlrd. EUR papildomų ES biudžeto lėšų, kurias valstybės narės galės panaudoti, be 29 mlrd. EUR struktūriniams finansavimui visoje ES skirtų lėšų. Dėl to 2020 m. investicijų suma iš esmės padidės.

Be to, kovai su krize, kaip visiškai tinkamas finansuoti išlaidas, galima būtų panaudoti beveik 28 mlrd. EUR iš vis dar nepaskirstytų struktūrinių fondų esamų nacionalinių paketų, įskaitant nacionalinius įnašus, ir taip suteikti valstybėms narėms reikiamų finansavimo šaltinių.

Komisija aukščiausiu lygmeniu įsteigs darbo grupę, kuri bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, siekdama užtikrinti, kad veiksmų šiuo pagrindu būtų galima imtis per kelias savaites.

Pagrindinis pasiūlymo elementas yra tas, kad visos galimos išlaidos kovai su COVID-19 protrūkiu nuo 2020 m. vasario 1 d. atitiks finansavimo iš struktūrinių fondų reikalavimus, taigi valstybės narės galės kuo greičiau panaudoti lėšas kovai su protrūkiu. Be to, Komisija siūlo sudaryti sąlygas paprasčiau perkelti dideles lėšų sumas iš vienos programos į kitą. Dėl šių priemonių visos valstybės narės ateinančiomis savaitėmis galės peržiūrėti paramos prioritetus ir orientuoti paramą ten, kur jos labiausiai reikia, visų pirma:

- teikti paramą sveikatos priežiūros sistemai, pvz., finansuoti sveikatos priežiūros įrangą ir vaistus, tyrimų ir gydymo infrastruktūrą, ligų prevenciją, e. sveikatą, aprūpinimą apsaugos priemonėmis, medicinos priemonėmis, sveikatos priežiūros sektoriuje pritaikyti darbo aplinką ir užtikrinti galimybes pažeidžiamoms grupėms gauti sveikatos priežiūros paslaugas;
- užtikrinti įmonių likvidumą, kad būtų galima įveikti trumpalaikius su koronavirusu susijusius finansinius sukrėtimus, įskaitant, pvz., MVĮ apyvartinio kapitalo padengimo priemones, siekiant padengti dėl krizės patirtus nuostolius, ir daug dėmesio skirti sektoriams, kurie labiausiai nukentėjo;
- laikinai remti nacionalines sutrumpinto darbo laiko sistemas, kurios padeda sušvelninti sukrėtimo poveikį, ir kartu taikyti įgūdžių tobulinimo ir perkvalifikavimo priemones.

Jei bus manoma, kad reikia keisti programą, Komisija glaudžiai bendradarbiaus su nacionalinėmis ir regioninėmis valdžios institucijomis, kad būtų racionalizuotos ir paspartintos atitinkamos procedūros, atsižvelgiant į koronaviruso krizės poveikį valstybių narių administraciniais gebėjimams.

Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvos poveikio didinimas priklauso nuo to, ar valstybės narės užtikrins greitą šių priemonių įgyvendinimą, ir nuo greitos abiejų teisėkūros institucijų reakcijos. Atsižvelgdama į precedento neturinčias aplinkybes, Komisija ragina Tarybą ir Europos Parlamentą skubiai patvirtinti šį Komisijos pasiūlymą.

Be to, Komisija nedelsdama susisieks su labiausiai paveiktomis valstybėmis narėmis, kad būtų pradėta rengtis iniciatyvos įgyvendinimui. Komisija taip pat padės valstybėms narėms kuo geriau pasinaudoti ES programose jau numatytais lankstumo priemonėmis. Valstybių narių prašoma šiuo tikslu koordinatoriumi paskirti aukšto rango vyriausybės ministrą ir aukščiausio rango valstybės tarnautoją.

Be to, įgyvendindama šią iniciatyvą, Komisija siūlo išplėsti **ES solidarumo fondo** taikymo sritį: į ją taip pat įtraukti visuomenės sveikatos krizę. 2020 m. galima skirti iki 800 mln. EUR.

Taip pat būtų galima mobilizuoti **Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo** lėšas – jos būtų naudojamos atleistiems darbuotojams ir savarankiškai dirbantiems asmenims remti. 2020 m. galima skirti iki 179 mln. EUR.

5. VALSTYBĖS PAGALBA

Turint omenyje ribotą ES biudžeto dydį, pagrindinis fiskalinis atsakas į koronaviruso grėsmę bus duodamas iš valstybių narių nacionalinių biudžetų. ES valstybės pagalbos taisyklės sudaro sąlygas valstybėms narėms nedelsiant imtis veiksmingų priemonių piliečiams ir įmonėms, visų pirma MVĮ, dėl COVID-19 protrūkio patiriantiems ekonominių sunkumų, remti. Kartu jomis užtikrinama, kad valstybės pagalba veiksmingai pasiektų įmones, kurioms jos reikia, ir kad būtų išvengta žalingo varžymosi dėl subsidijų, kai labiau pasiturinčios valstybės narės išlaidomis gali pralenksti kaimynės, o dėl to nukentėtų sanglauda ES viduje.

Valstybės narės gali parengti daug paramos priemonių, atitinkančių galiojančias valstybės pagalbos taisykles⁴:

- Pirma, valstybės narės gali nuspręsti imtis visoms įmonėms taikytinų priemonių, pavyzdžiui, teikti darbo užmokesčio subsidijas ir sustabdyti pelno ir pridėtinės vertės mokesčių arba socialinių įmokų mokėjimą. Šiomis priemonėmis tiesiogiai ir efektyviai mažinami įmonėms kylantys finansiniai sunkumai. Jos nepatenka į valstybės pagalbos kontrolės taikymo sritį ir valstybės narės gali jas įgyvendinti nedelsdamos, nedalyvaujant Komisijai.
- Antra, valstybės narės gali teikti finansinę paramą tiesiogiai vartotojams, pvz., už atšauktas paslaugas arba bilietus, kurių atitinkami veiklos vykdytojai nekompensuoja. Tos priemonės taip pat nepatenka į valstybės pagalbos kontrolės taikymo sritį ir valstybės narės gali jas įgyvendinti nedelsdamos, nedalyvaujant Komisijai.
- Trečia, valstybės pagalbos taisyklėmis, grindžiamomis SESV 107 straipsnio 3 dalies c punktu, valstybėms narėms suteikiama galimybė, gavus Komisijos pritarimą, patenkinti neatidėliotinus likvidumo poreikius ir remti įmones, kurioms dėl COVID-19 protrūkio kyla bankroto rizika.
- Ketvirta, pagal SESV 107 straipsnio 2 dalies b punktą valstybės narės gali, gavusios Komisijos pritarimą, kompensuoti įmonėms išskirtinėmis aplinkybėmis, pavyzdžiui, dėl COVID-19 protrūkio, patirtą žalą. Tai apima priemones, kuriomis siekiama dėl protrūkio patirtą žalą kompensuoti labiausiai nukentėjusių sektorių (pvz., transporto, turizmo ir apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų) įmonėms, ir priemones, kuriomis tą žalą siekiama kompensuoti atšauktų renginių organizatoriams.
- Penkta, jas gali papildyti įvairios papildomos priemonės, pavyzdžiui, pagal *de minimis* reglamentą⁵ ir Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą⁶, kurias valstybės narės taip pat gali įgyvendinti nedelsdamos, nedalyvaujant Komisijai.

Šiuo metu COVID-19 protrūkio Italijoje poveikis yra tokio pobūdžio ir masto, kad galima taikyti SESV 107 straipsnio 3 dalies b punktą. Tai suteikia Komisijai galimybę patvirtinti papildomas nacionalines paramos priemones, skirtas kurios nors valstybės narės ekonomikos dideliems sutrikimams atitaisyti, kurių, Komisijos nuomone, yra Italijoje. Darydama šią išvadą, Komisija apsvarstė keletą rodiklių, įskaitant, be kita ko, numatomą BVP susitraukimą, nustatytas griežtas viešąsias priemones (renginių draudimą, mokyklų uždarymą,

⁴ Išsami informacija apie įvairių rūšių priemones pateikta 3 priede.

⁵ Pagal *de minimis* reglamentą (2013 m. gruodžio 18 d. Reglamentą (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai) dotacijos, per 3 metų laikotarpį neviršijančios 200 000 EUR, nėra valstybės pagalba. Krovinių vežimo keliais sektoriuje ta riba yra 100 000 EUR per 3 metų laikotarpį. Žemės ūkio ir žuvininkystės sektoriuose nustatyta riba yra atitinkamai 25 000 EUR ir 30 000 EUR.

⁶ 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014.

judėjimo apribojimus ir kt.), valstybinės sveikatos sistemos suvaržymus, taip pat skrydžių atšaukimą ir kitų šalių nustatytus kelionių apribojimus.

Vertindama 107 straipsnio 3 dalies b punkto taikymą kitoms valstybėms narėms, Komisija laikysis panašaus požiūrio į COVID-19 protrūkio poveikį jų ekonomikai. Esama padėtis nuolat kinta. Komisija, glaudžiai palaikydama ryšius su valstybėmis narėmis, nuolat stebi padėtį visoje ES. Galiausiai Komisija pagal SESV 107 straipsnio 3 dalies b punktą rengia specialią teisinę sistemą, kuri prireikus bus priimta. Praeityje taip buvo vienu išskirtiniu atveju per 2008 m. finansų krizę, kai Komisija 2009 m. priėmė laikinąją sistemą⁷.

Komisija supaprastino visas būtinas procedūras, kad galėtų skubiai tvirtinti pranešimus. Jei reikia, iš valstybių narių gavus išsamius pranešimus apie valstybės pagalbą, sprendimai priimami per kelias dienas. Komisija sukūrė specialią pašto dėžutę ir telefono numerį, kad atsakytų į visas valstybių narių užklausas. Kad valstybėms narėms būtų dar lengviau imtis skubių veiksmų, Komisija yra pasirengusi pateikti šablonus, pagrįstus ankstesniais sprendimais dėl toliau nurodytų galimybių teikti pagalbą įmonėms pagal galiojančias ES valstybės pagalbos taisykles.

6. NAUDOJIMASIS VISOMIS EUROPOS FISKALINĖS SISTEMOS LANKSTUMO GALIMYBĖMIS

Siekiant sumažinti tiesiogines neigiamas socialines ir ekonomines viruso protrūkio pasekmes, pagal 5 skirsnyje nustatytus principus turėtų būti įgyvendinamos tikslinės fiskalinės paramos priemonės. Tai apima paramą tam tikruose sektoriuose ir srityse veikiančioms įmonėms, kurios susiduria su gamybos ar pardavimo sutrikimais ir todėl patiria likvidumo stygių, visų pirma MVĮ. Veiksmai galėtų apimti:

- mokesčių priemonės, skirtas nukentėjusių regionų ir sektorių įmonėms (pvz., atidėta pelno mokesčių, socialinio draudimo įmokų ir PVM mokėjimą; valdžios sektoriaus mokėjimų ir įsiskolinimų terminų paankstinimą; mokesčių atskaitas; tiesioginę finansinę paramą);
- garantijas bankams, kad būtų galima padėti įmonėms suteikiant apyvartinio kapitalo ir eksporto garantijas, o jos gali būti papildytos priežiūros priemonėmis.

Šių fiskalinių priemonių, taip pat priemonių, kurių reikia, kad darbuotojai neprarastų pajamų, reikėtų skubiai imtis siekiant remti ekonominę veiklą ir jos turėtų būti naudojamos ekonomikos nuosmukiui sušvelninti. Tinkamai suderintu fiskaliniu atsaku turėtų būti siekiama sumažinti sumažėjusio pasitikėjimo poveikį ir su tuo susijusį poveikį paklausai. Ryžtingi veiksmai, kurių imsime dabar, padės kuo labiau padidinti mūsų veiksmų poveikį ir vėlesnes jų pasekmes.

Siekiant padėti valstybėms narėms spręsti COVID-19 protrūkio problemą ir šalinti jo padarinius, Komisija pasiūlys Tarybai pasinaudoti visomis esamomis ES fiskalinės sistemos lankstumo galimybėmis.

- Komisija pasiūlys Tarybai vertinant atitiktį ES fiskalinėms taisyklėms neįtraukti vienkartinį fiskalinių priemonių, kurių imtasi siekiant atsverti ekonominį COVID-19 poveikį, poveikio biudžetui. Pagal Stabilumo ir augimo paktą galima atsižvelgti į tikslines išskirtines išlaidas. Vienkartinėmis biudžeto išlaidomis gali būti laikomos paramos priemonės, pavyzdžiui, skubiai reikalingos siekiant: i) suvaldyti pandemiją ir

---

⁷ Bendrijos laikinoji valstybės pagalbos priemonių sistema siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis, pradinė redakcija OL C 16, 2009 1 22, p. 1.

teikti gydymą, ii) užtikrinti likvidumo paramą įmonėms ir sektoriams ir iii) apsaugoti nukentėjusių darbuotojų darbo vietas ir pajamas.

- Komisija mano, kad dabartinėje padėtyje galima lanksčiai reaguoti į „neįprastus įvykius, kurių vyriausybė negali kontroliuoti“. Stabilumo ir augimo pakte numatyta, kad kai neįprastas įvykis, kurio vyriausybė negali kontroliuoti, daro didelį poveikį valstybės narės fiskalinei būklei, valstybėms narėms gali būti leista laikinai nukrypti nuo reikalaujamo fiskalinio koregavimo. Todėl pagal šią nuostatą taip pat galima atsižvelgti į išskirtines išlaidas COVID-19 protrūkiui suvaldyti. Visų pirma ši nuostata gali būti taikoma sveikatos priežiūros išlaidoms ir tikslinėms pagalbos įmonėms ir darbuotojams priemonėms, jei jos yra laikinos ir susijusios su ligos protrūkiu. Šio požiūrio Komisija laikysis teikdama pasiūlymus ir rekomendacijas Tarybai.
- Komisija pasiūlys Tarybai, kad Sąjungos institucijos pakoreguotų pagal ES fiskalines taisykles iš valstybių narių reikalaujamas fiskalines pastangas. Taip būtų galima atsižvelgti į konkrečios šalies padėtį esant neigiamam augimui arba dideliame veiklos sumažėjimui.
- Komisija yra pasirengusi Tarybai pasiūlyti, kad Sąjungos institucijos pradėtų taikyti bendrą išvengimo sąlygą, kad būtų atsižvelgta į bendresnę fiskalinės politikos paramą. Pagal šią sąlygą, bendradarbiaujant su Taryba, būtų sustabdytas Tarybos rekomenduotas fiskalinis koregavimas esant dideliame euro zonos arba visos ES ekonomikos nuosmukiui.

7. IŠVADA

Norint atsverti socialinį ir ekonominį COVID-19 protrūkio poveikį reikia, kad visi ES sprendimus priimančys subjektai laiku ir darniai imtųsi ryžtingų veiksmų. Siekiant šio tikslo labai svarbu nedelsiant įgyvendinti šiame komunikate išdėstytus veiksmus. Komisija atidžiai stebės padėties pokyčius. Ji yra pasirengusi imtis visų papildomų būtinų iniciatyvų.

Paskelbtos priemonės skirtos dabartinei padėčiai.

Turime turėti omenyje, kad ji kasdien keičiasi. Negalima atmesti galimybių, kad ekonominė perspektyva toliau blogės.

Nuo paskutinės finansų krizės Sąjunga turi didelio užmojo priemonių valstybėms narėms remti ir finansų rinkų stabilumui užtikrinti. Iš ankstesnės patirties pasimokėme ir imsimės veiksmų pasinaudodami visomis turimomis priemonėmis. Sąjunga turėtų daryti viską, kad kuo labiau sumažintų COVID-19 ir jos suvaldymo priemonių poveikį mūsų piliečiams, įmonėms ir ekonomikai. Imantis suderintų ir drąsių atsakomųjų veiksmų bus galima pasinaudoti kitomis, nei numatyta komunikate, nacionalinėmis priemonėmis, kad vadovaujantis solidarumo dvasia būtų veikama bendrai ir kuo geriau pasinaudojama ES priemonėmis.